

ТАҚРИЗ

ба автореферати диссертатсияи Шамсов Фатҳиддин Тоирович дар мавзӯи « Амсиласозии компютери мархилаҳои ҳаёти гулмоҳӣ бо ҷузъи стохастикӣ Барои системаи бассейни моҳипарварӣ», барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои техникӣ аз рӯйи ихтисоси 05.13.01 – Таҳлили системавӣ, идоракунӣ ва коркарди иттилоот.

Ҳақиқатан ҳам, шароити иқлимӣ ва географии мамлақати мо барои таракқӣ додани соҳаи моҳипарварӣ ҳам дар экосистемаҳои табиӣ обӣ (кӯлҳо, дарёҳо) ва ҳам маҳзанҳои сунъии обӣ (обанборҳо, ҳавзҳо ва бассейнҳои моҳипарварӣ) бисёр мувофиқ аст. Маҳз ҳамин ҷиҳатро ба ҳисоб гирифта Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон баҳри таъмини истиқлолияти озукаворӣ барномаҳо ва дартурамалҳои зиёди рушд додани соҳаи моҳипарвариро қабул кардааст, ки амалигардонии онҳо бешубҳа аҳамият ва мубрамияти таҳқиқоти диссертатсионии моро боло мебарад. Яъне, барои самараи иқтисодии барномаҳои қабулшударо ба сатҳи баланд бардоштан ва таъсири номақбули иҷрои онҳоро ба муҳити атроф ба ҳадди минималӣ овардан, бояд механизми амалигардонии ин барномаҳо бар пояи таҳқиқоти ҷиддии илмӣ ба роҳ монда шавад. Иҷрои ҳадафҳои мазкур бошад бе истифодаи усулҳои муосири илмӣ, бахусус амсиласозии математикӣ ва компютерӣ ғайриимкон аст.

Мақсад аз парвариши ҳар гуна намуди моҳӣ дар шароити сунъӣ, аз ҷумла гулмоҳӣ – пеш аз ҳама ба даст овардани фоида ва бо ғизои муфид таъмини намудани аҳоли ба ҳисоб меравад. Арзиши аслии гулмоҳӣ ба ҳиссаи хароҷоти молиявии хоҷагии моҳипарварӣ дар дастрас намудани ғизои омехтаи сунъӣ ва ташкили оқилонаи раванди моҳифизодихӣ вобаста мебошад. Хоҷагӣ ҳар қадар оқилонатар истифодаи ғизои моҳиро таъмин карда тавонад, парвариши гулмоҳӣ барои он ҳамон қадар фоидаи зиёдтар меорад. Аммо, ташкили раванди физодихии моҳиро вақте комилан дуруст ба роҳ мондан мумкин аст, ки агар он бар пояи илмӣ устувор гардонида шуда, ҳар як амали он илман асоснок шуда бошад.

Боби аввали кори илми мазкур «асосҳои биологӣ, химиявӣ ва физикии амсиласозии популятсияи гулмоҳӣ дар системаи бассейни моҳипарварӣ»-ро, дар бар мегирад. Дар ин боб хусусияти асосҳои биологӣ, химиявӣ ва физикии амсиласозии математикии парвариши популятсияи гулмоҳӣ дар системаҳои бассейнҳои моҳипарварӣ мавриди таҳқиқ қарор гирифтааст. Ба ақидаи муҳақиқ сабаби асосии рӯ овардан ба системаи бассейни гулмоҳипарварӣ дар он аст, ки дар шароити Ҷумҳурии Тоҷикистон имконияти парвариши гулмоҳӣ дар чунин системаҳои обӣ ҷой дорад.

Дар боби дуюми кори илми мазкур «амсиласозии гипотезӣ, концептуалӣ ва тарзҳои ҳисобкунии равандҳои гуногуни ҳаёти гулмоҳӣ дар системаи бассейни моҳипарварӣ» номгузори шудааст. Дар боби мазкур диққати асосӣ ба омӯзиши амсиласозии гипотезаи моҳипарварӣ, намуди функсияҳои гулмоҳӣ, тасвири математикии суръати ҳудудҳои ҳарорати дар амсила ва тарзи ҳисобкунии коэффитсиенти ғизоӣ ва суръати рушди массаи гулмоҳӣ равона гардидааст.

Дар боби сеюми кори илмӣ бошад «амсиласозии математикӣ ва компютери популятсияи гулмоҳии системаи бассейни моҳипарварӣ» овардашуда бо истифода аз усулҳои алгоритмосозӣ ва забони барномарезии объектҳои C# бахшида шуда, дар он усули ададии Рунге-Кутт-Мерсон бо қадами худкори ҳисобкунӣ ба муҳити маҷозии амсила мувофиқ гардонида шудааст.

Амсилаи компютерӣ, таҳқиқи афзори омӯзиши ва татбиқи он дар асоси муҳити иқлимии хоҷагии моҳипарварии «Форел»-и минтақаи Ромити шаҳри Ваҳдати Ҷумҳурии Тоҷикистон мувофиқ намуда, аҳамияти амалии худро бо назардошти пурра инъикос карда тавонистани равандҳои имконпазири биологӣ, синнусолии гулмоҳӣ ва табиии дар системаи бассейнҳои ин хоҷагӣ рӯйдиханда нишон додааст.

Бояд тазаккур дод, ки оид ба технологияи гулмоҳипарварӣ дар объектҳои гуногуни обӣ, аз қабилҳои ҳавзҳо ва бассейнҳои моҳипарварӣ, обанборҳо ва қӯлҳои сардоб ва инчунин вобаста ба масъалаи гулмоҳипарварӣ

дар кафас аз тарафи муҳаккики соҳа таҳқиқоти зиёде анҷом дода шудааст. Рисолаи диссертатсионии Шамсов Фатҳиддин Тоҳирович бо забони илмӣ навишташуда дар он хатогҳои грамматикӣ дида намешавад.

Натиҷаҳои бадастовардаи муҳаккик дуруст буда, хулосаву тавсияҳои дар диссертатсияи ӯ овардашуда асоснок мебошанд. Таҳқиқот дар заминаи маҷмуи калони додаҳои таҷрибавӣ ва озмоишҳои компютерӣ анҷом ёфта, ҳадафҳои гузошташуда ба нишон расидаанд.

Умуман гуфтан бамаврид аст, ки автореферати рисолаи диссертатсионии «Амсиласозии компютери марҳилаҳои ҳаёти гулмоҳӣ бо ҷузъи стохастикӣ барои системаи бассейни моҳипарварӣ» барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои техникӣ аз рӯи ихтисоси 05.13.01 – Таҳлили системавӣ, идоракунии ва коркарди иттилоот ҷавобгӯ буда, муаллифи он Шамсов Фатҳиддин Тоировичро барои дарёфти дараҷаи илмӣ ҳамин ихтисос сазовор аст.

Мудирӣ кафедраи система
ва технологияи иттилоотӣ
дар иқтисодиёт-и ДДМИТ
н.и.и дотсент

Раҳимов Ф.С.

сардори шӯбаи кадрҳо
ва корҳои махсус

Раҷабов Б.

Суроға: 734067, Ҷумҳурии Тоҷикистон, ш. Душанбе, кӯчаи Нахимова
64/14.

Телефон: +992 (37) 23-02-01.

E-mail: tgfeu@tgfeu.tj. Сомона: www.tgfeu.tj